

Diakonie & Parochie

Diaconie en
armoede
Er even uit

Jaargang 22, nummer 1, 2009

je naaste als jezelf

2009 nr. I

DIAKONIE EN PAROCHIE

Wat is dit voor een tijdschrift?

Prijs van dit
nummer € 5,00
exclusief porto

Onder **DIAKONIE** verstaan we:

- * allerlei manieren waarop
- * groepen christenen (waaronder parochies)
- * zich solidariseren met mensen in nood
- * of werken aan het oplossen van maatschappelijke problemen.

DIAKONIE & PAROCHIE is een tijdschrift dat speciaal naar parochies kijkt. Het wil de lezers ervan helpen parochies te doen uitgroeien tot meer diaconale gemeenschappen.

DIAKONIE & PAROCHIE is een uitgave van het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad. Het verschijnt vier keer per jaar.

Abonnementsprijs €14,75 p.j., losse nummers: € 5,00 excl. porto.

Voor abonnementen en bestellingen:

Postbus 13049, 3507 LA Utrecht,

tel: (030) 232 69 09, fax (030) 230 70 99

e-mail: bestel@rkk.nl

Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij schriftelijk wordt opgezegd voor 1 november.

***Kijk voor meer diaconale voorbeelden
en meer diaconale spiritualiteit ook op
www.rkdiaconie.nl***

Aan dit nummer van Diakonie & Parochie werkten mee: Hub Crijns, Roland Enthoven, T. Leenen, Jan Maasen, Monique Meeussen, Willy van Olffen, Esther van der Panne (eindredactie), Anita van Velzen, Jos Willink.

Productie: Actioma, Tilburg/Rotterdam. Opmaak en print: Drukkerij Groenewoud.

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen uit dit tijdschrift wordt op prijs gesteld, mits de bron wordt vermeld. Uitgezonderd zijn foto's, gedichten en cartoons.

ISSN 0922-9647 www.actioma.nl

INLEIDING

Diaconie en armoede

Hub Crijns

In 2009 is 'Diaconie en armoede' het jaarthema van Diaconie & Parochie.

Elk nummer heeft een deelthema. Dat is dit keer 'Er even uit', nummer 2 is gewijd aan 'Voedsel- en kledingbanken, nummer 3 aan 'Uit de schulden' en nummer 4 aan 'Opgroeien in armoede'.

Ter inleiding: achtergrondinformatie over armoede en kerken.

Armoede heeft vele gezichten, ook in Nederland, in elke dorp of plaats. Schrijnend zichtbaar zijn de ontheemden en verwarden die we vaak in grotere steden op straat tegenkomen. Soms ervaren

wij hun aanwezigheid als overlast. Even schrijnend zichtbaar zijn de 110 voedselbanken en de 15.000 huishoudens die daar begin 2009 van gebruik maken. Het taboe rond de voedselbanken is door de tv-serie en actie van de familie Froger duidelijk doorbroken.

Minder zichtbaar is de stille armoede die zich afspeelt achter de voordeuren van mensen die er op het eerste gezicht vaak niet arm uitzien. Het zijn de gezichten van ouderen, vaak vrouwen die alleen van hun aow moeten rondkomen. Gezichten

van allerlei uitkeringsgerechtigden die een verschraving van de voorzieningen moeten meemaken. Die gezichten hebben allerlei etnische kleuren en afkomsten en ook hier zijn het vooral vrouwen. Het zijn gezichten van werkende mensen die, ondanks hun ploeteren in verschillende baantjes, op of onder de armoedegrens leven. Heel vaak zelfstandige ondernemers of familiebedrijven.

2009 nr. I

Eén ingrijpende gebeurtenis kan mensen naar het bestaansminimum duwen. Denk aan echtscheiding, overlijden, verlies van de baan (vooral nu de wereldwijde kredietcrisis zichtbaar wordt), te hoge woonlasten. De gezichten van mensen met schulden laten vermoeden dat dit steeds vaker voorkomt. De gezichten van vluchtelingen, illegalen, arbeidsmigranten, Roma en Sinti zijn ook zichtbaar her en der.

En in al die huishoudens die worstelen met armoede groeien kinderen op. Hun gezichten laten de zorgen van armoede niet zien, maar ze maken wel die levenservaring mee. Over die armoede in Nederland en de rol van kerken zijn in 2008 resultaten van onderzoek gepresenteerd.

Armoede en diaconale hulp

In 2008 hebben de katholieke bisdommen, Kerkinactie (van de Protestantse Kerk), de Vincentius Vereniging en enkele kleinere protestantse kerken meegedaan aan een onderzoek naar de financiële hulp die Parochiële Caritas Instellingen, diaconieën en andere kerkelijke instellingen geven aan individuen in nood. Het onderzoek *Armoede in Nederland* gebruikt gegevens over 2007 en is in juni 2008 gepresenteerd.

De betrokkenheid van de kerken bij hulpverlening aan mensen in financiële problemen blijkt in vergelijking met 2005 en 2006 onverminderd hoog te zijn. Ruim driekwart geeft aan betrokken te zijn bij dit type ondersteuning. Van die respondenten zegt 83% steun te geven door middel van financiële giften, 54% doet dit (ook) via giften in natura en 51% verstrekt leningen.

De helft van de deelnemende kerken is betrokken bij voedselbanken en andere initiatieven rond voedselverstrekking. Ongeveer 41% is actief rond vakanties voor mensen met een laag inkomen. Ook blijkt dat het aanstellen van een speciale 'sociaal diaken' voor armoede en sociale zekerheid steeds meer voorkomt, vooral bij de protestantse diaconieën. Het gemiddeld aantal aanvragen om hulp dat kerkelijke organisaties in 2007 binnenkregen is 8,4. Daarvan werden er gemiddeld 7,5 gehonoreerd. Het bedrag dat gemiddeld per jaar wordt uitgegeven door een diaconie, parochiële caritasinstelling of andere kerkelijke organisatie is rond 5.000 euro. Het rapport schat op basis van de gegevens uit de steekproef dat de deelnemende kerken in 2007 ruim 11 miljoen euro omzetten in deze vorm van hulpverlening.

Armoede en voedselbanken

De Alliantie voor Sociale Rechtvaardigheid is een netwerk van vakbonden, humanisten, kerken, netwerken van mensen van de 'arme kant van Nederland' en belangenorganisaties die verarming en verrijking aan de orde stellen. In 2008 is aan de hand van het project 'Armoe de baas' een onderzoek gedaan naar de praktijk van de voedselbanken. Het boek *Armoe de Baas* gaat onder andere in op de lessen die getrokken kunnen worden uit het bestaan en de werkwijze van de voedselbanken. Er worden aanbevelingen gegeven aan zowel landelijke als lokale overheden, kerken en organisaties hoe armoede voorkomen kan worden en hoe mensen in armoede beter geholpen kunnen worden. De twaalf lessen staan in vier groepjes: 1. respecteer minima; 2. leer elkaar kennen; 3. werk eens samen; 4. denk uitgebreid na over de dienstverlening. Het boek roept vele vragen op, en gaat bij de beantwoording ervan midden in de ervaringen, analyses en perspectieven zitten. Er zijn geen gemakkelijke oplossingen. Wel is er de uitdaging om te gaan met een weerbarstige werkelijkheid.

Armoedecijfers, ervaringen en sociale gids

Het te lage minimum en de voortdurende stijging van de vaste lasten maken dat steeds meer mensen niet meer rond kunnen komen en in de problemen raken, financieel en geestelijk. Eind 2006 leefden 623.000 huishoudens op of onder de lage-inkomensgrens. Dat was 9,3% van alle 6,7 miljoen huishoudens. Hiervan moesten er bijna 200.000 al vier jaar of langer van een laag inkomen rondkomen. Eenoudergezinnen met uitsluitend minderjarige kinderen, huishoudens uit diverse etnische groepen en alleenstaanden tot 65 jaar kampten het vaakst met armoede. Eén op de acht kinderen in Nederland leeft in een huishouden dat moet zien rond te komen van een inkomen rond het sociaal minimum. In 2006 ging het om 377.000 kinderen. Zij worden geconfronteerd met problemen op verschillende terreinen: sociaal-emotionele ontwikkeling, onderwijs, gezondheid, inkomen. Een kwart van de gezinnen op het minimum eet niet elke dag een warme maaltijd, omdat het geld daarvoor ontbreekt.

De werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA heeft het *Dossier Armoede in Nederland 2009* gemaakt, dat als bronnenboek, verwijsgids en ervaringenbundel voor diakenen en diaconale groepen heel geschikt is. Wat is armoede, welke definities hanteert men, wie zijn arm, over welke groepen gaat het? Welke visies leven er in de samenleving op armoede en wat vinden kerken ervan? Moet

2009 nr. I

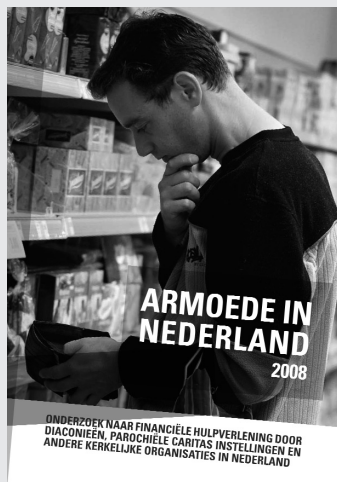
je helpen en hoe dan? Waar kan je armen vinden? En hoe los je problemen op, die mensen hebben? Het boek is tevens een sociale gids voor diaconale mensen en op vele pagina's komen ervaringen van arme mensen met korte schetsen in beeld. Het boek is gemakkelijk te gebruiken als bron om gegevens op te zoeken, meningen te vinden, uitleg over voorzieningen aan te treffen. Ook komen antwoorden in beeld rond de vraag hoe armoede opgelost kan worden. Geen gemakkelijke antwoorden overigens, want armoede is een probleem dat de Nederlandse samenleving voor een deel voortbrengt. Voor oplossingen is dan politieke wil van die samenleving nodig.

*Hub Crijns is directeur van landelijk bureau DISK.
Website: www.disk-arbeidspastoraat.nl*

*Alle resultaten en de teksten van het onderzoek *Armoede in Nederland* staan op de website van Kerkinactie: www.kerkinactie.nl. (Ga in de bovenste menuregel naar *Over ons*, dan naar *Beleidsbeïnvloeding*, vervolgens *Armoede in Nederland* en ten slotte *Onderzoek*).

**Armoe de baas!? Het perspectief van voedselbanken* is te bestellen door €10,00 (prijs is inclusief porto) over te maken op postbanknummer 4270067 ten name van Stichting CliP. Onder vermelding van 'Voedselbank' en uw adresgegevens.

* *Dossier Armoede in Nederland 2009* is te bestellen bij de werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA, voor €10,00 (+ porto) via e-mail: info@armekant-eva.nl, telefonisch: 073 - 612 19 39, of per post: Luijbenstraat 17, 5211 BR Den Bosch. Van de website www.armekant-eva.nl kunt u de inhoudsopgave en een samenvatting van het Dossier downloaden.

Er even uit

Hub Crijns

Sinds 2000 verschijnt jaarlijks *de Gids Betaalbare Vakanties* van de werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA. De oplage van 11.000 exemplaren is nauwelijks genoeg om aan de vraag te voldoen. De gids wordt voortdurend opgevraagd, zowel door mensen in armoedesituaties, als door hulpverleners van burgerlijke gemeenten, allerlei instellingen en kerken. Kerken blijken een actieve rol te hebben in het mogelijk maken van goedkope vakanties in eigen land voor arme gezinnen, vooral voor alleenstaande vrouwen met kinderen, en voor ouderen (ook vaak vrouwen).

Rekenstress

Uit alle verhalen van mensen in armoede blijkt dat overleven op een minimum hard werken betekent. Je hoofd is de hele dag actief met budgetteren, zoeken naar de goedkoopste oplossingen, prijzen vergelijken, zorgen en plannen voor de dag van morgen. Goedkope aanbiedingen nagaan betekent vaak veel fietsen, veel vergelijken, veel uitzoeken. De puzzel van de dagelijkse levensbehoeften is nooit af. Als er een onverwachte tegenslag is, neemt de stress toe. Fiets kapot, hoge energierekening, rekening van de school, extra kosten voor de kinderen – het gaat maar door. Dan moet er gewikt en gewogen worden: wat moet meteen worden betaald, wat kan nog even uitstel hebben? Bijvoorbeeld tot het vakantiegeld komt. Of welke investering kan worden uitgesteld? Het vakantiegeld gaat meestal op aan noodzakelijke kosten...

Armoede vereenzaamt en isoleert. Want meedoen met anderen en aan activiteiten kost altijd geld. Verjaardag vieren, kinderpartij geven, aan clubjes meedoen, sociale contacten: leuk maar ook prijzig. Arme mensen ontwijken die sociale contacten vaker om zich de kosten ervan te besparen.

2009 nr. I

Goedkope vakanties

Vakanties zijn voor alle mensen: even weg van de dagelijkse stress, even eruit, even geen zorgen, even wat anders. Juist wie het hele jaar door rekt en puzzelt heeft dat extra nodig. Rust is nodig om bij te komen, om de bron van de eigen kracht op te laden. Contact met anderen is belangrijk om even bij te praten en bij te komen.

In Nederland is er een heel aanbod van goedkope vakanties, vaak groeps-gewijs, die juist voor mensen met een laag inkomen of voor hun kinderen vakantie mogelijk maken. In dit nummer staan voorbeelden hoe parochies betrokken zijn bij het organiseren van dit soort vakanties, van kinderkampen, uitstapjes en andere ontspannende activiteiten.

De Gids *Betaalbare Vakanties* verscheen in 2009 alleen in de vorm van wijzigingen en aanvullingen op de Gids van 2008 (en is dus alleen bruikbaar in combinatie daarmee).

De Gids van 2008 en de aanvullingen van 2009 zijn gratis te downloaden van www.armekant-eva.nl of te bestellen bij de werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA via e-mail: info@armekant-eva.nl, telefonisch: 073 - 612 19 39.

Gids 2008: 1,50 euro (plus porto), zo lang de voorraad strekt. Aanvullingen 2009: gratis.

Gids Betaalbare Vakanties 2008

VOORBEELDEN

GRATIS EEN WEEK MET VAKANTIE

De Stichting Minima Dekenaat Weert bezit twee 'chalets', grote super stacaravans, op een mooie camping in Zuid-Limburg met vele voorzieningen. Wie het moeilijk heeft en het hard nodig heeft om tot rust te komen, kan gratis een week gebruik maken van zo'n caravan. Alleen de toeristenbelasting moet zelf betaald worden.

De caravans van de Stichting Minima Dekenaat Weert zitten het grootste deel van het campingseizoen vol. Om in aanmerking te komen voor een gratis vakantieweek moet iemand in het dekenaat Weert wonen. Welke geloofsovertuiging iemand heeft, is niet van belang, en iemand hoeft niet per se een minimuminkomen te hebben. Ook ouderen, mensen die een intensieve periode van mantelzorg achter de rug hebben, ouders die zware zorg voor hun kinderen hebben komen in aanmerking. Het gaat erom dat iemand heel hard aan vakantie toe is.

De Stichting heeft overal aan gedacht. Zo worden mensen als dat nodig is, gehaald en gebracht. En op de camping is niet bekend dat mensen gratis in de caravans verblijven.

Donatie

De heer Leenen, bestuurslid van de Stichting, vertelt dat de caravans door iemand geschonken zijn. De Stichting kon ooit beginnen door een donatie van iemand die een groot feest gaf en, in plaats van kado's, een geldbedrag verzamelde. De staanplaatsen voor de caravans, het onderhoud ervan en het vervoer van mensen van en naar de camping vragen jaarlijks een behoorlijk bedrag. Door bijdragen uit een aantal fondsen krijgt men dit bedrag elke keer weer bij elkaar.

Mensen met een minimuminkomen melden zich via de Sociale Dienst, maatschappelijk werk of via de parochiepastores. Soms zijn mensen terughoudend om gebruik te maken van dit aanbod, maar na een telefoontje of een bezoekje gaat dat vaak over.

De gezinnen en alleenstaanden die in de caravans vakantie vierden waren zeer te spreken over de 'chalets' en over de camping.

Stichting Minima Dekenaat Weert, zie www.sintmartinuskerk.nl

2009 nr. I

DE VAKANTIEBANK

Anita van Velzen tijdens de voorbereidingen van een paasviering en maaltijd met daklozen in de Maria van Jessekerk in Delft.]

Bij het RK Stadsdiaconaat Delft runnen ze een interkerkelijke voedselbank en een non-foodbank met huisraad. Maar waarom zou je je beperken tot het lenigen van deze directe noden?

Het stadsdiaconaat wilde mensen die niet genoeg geld te besteden hebben ook graag iets extra's bieden: leuke dingen, zoals een dagje uit of een week vakantie. Daarom begonnen ze in 2007 in Delft met de Vakantiebank.

Esther van der Panne

De Vakantiebank functioneert als bemiddelaar tussen aanbieders van (goedkope) vakanties en mensen die hard vakantie nodig hebben maar niet op vakantie kunnen, meestal omdat ze daarvoor te weinig geld hebben. Volgens Anita van Velzen, coördinator van de Vakantiebank, gaat het om een diverse groep mensen: 'Gescheiden vrouwen met kinderen, grote gezinnen die rond moeten komen van een uitkering of een heel laag loon, veel mensen die in de schuldhulpverlening zitten en weinig zakgeld krijgen. Voor de helft autochtone, voor de helft allochtone Nederlanders. Wij kennen de mensen vaak al via de voedselbank. Maar wij selecteren niet wie er mee mag. Ik heb geen breder overzicht, kan de situaties van mensen niet beoordelen in vergelijking met die van anderen. Je loopt het risico van vriendjespolitiek... Mensen worden dus aangemeld en geselecteerd door een zorgverlener. Dat kan een huisarts zijn, iemand van maatschappelijk werk, een priester.'

Er is veel aanbod

De Vakantiebank organiseert zelf geen vakanties, maar maakt gebruik van het bestaande aanbod. Anita: 'Er is best veel. Bezinningscentra bieden speciale weken aan, bijvoorbeeld voor alleenstaande moeders; de zusters Augustinessen hebben een aantal huisjes in Hilversum; de gemeente Delft organiseert een dagkamp voor kinderen - daar gaan ook een aantal kinderen via ons naartoe; Humanitas organiseert kinderkampen. Veel van dat aanbod bereikt de mensen niet om wie het gaat. Het aanmelden is soms al te ingewikkeld.

Wij gaan van tevoren bij mensen op bezoek, kijken wat zij zouden willen - een paar dagen geheel verzorgd in een bezinningscentrum, een week in een huisje of caravan, een kampweek voor de

kinderen. Dan melden wij iemand aan, wij betalen ook alles. Mensen worden gebracht, gehaald en krijgen een gevulde rugzak mee met eten en lekkers voor de eerste dagen. Zo maken we er een sfeer van verwennen omheen, met snoep en een speeltje voor de kinderen. Soms kopen we een koffer, als iemand die niet heeft. Als mensen terug zijn, sturen we een kaartje en zoeken we weer contact. We horen graag de verhalen.

Het is belangrijk om mensen te kennen voor ze op vakantie gaan. Ik ga vaak twee of drie keer op bezoek. Het gebeurt wel dat mensen het zo eng vinden om op vakantie te gaan dat ze een week van tevoren afzeggen. Of ze weten niet wat ze moeten doen als ze eenmaal in een huisje in het bos zitten. Als je nog nooit met vakantie bent geweest, is het niet gemakkelijk. Ik ben dan ook altijd bereikbaar op m'n mobiel.'

Geef ons de vijf!

De werkgroep Vakantiebank bestaat uit zo'n zeven vrijwilligers. Zij zijn contactpersoon voor de vakantiegeangers in spe en voor de aanbieders van vakanties. Daarnaast is er een pool van chauffeurs die mensen brengen en halen. Anita: 'Dat is een prima klus voor mensen die graag iets willen doen maar zich niet te veel willen binden.'

In 2008 gingen ongeveer 250 volwassenen en kinderen die in Delft en omgeving wonen via bemiddeling van de Vakantiebank met vakantie of op kamp. Dit jaar zijn er begin april al 85 mensen aangemeld.

Waar komt het geld vandaan voor de vakanties, gevulde rugzakken en vervoer?

Anita: 'We schrijven fondsen aan. Via de Stichting RK Stadsdiaconaat Delft hebben we toegang tot een netwerk van congregaties, kloosterordes en kerkelijke instellingen. Maar we willen onze financiële bronnen uitbreiden. Daarom zijn we de actie 'Geef ons de vijf!' begonnen. We roepen Delftenaren op om 5 euro van hun vakantiegeld aan de Vakantiebank te geven om kinderen op vakantie te kunnen laten gaan. Op een aantal plekken hebben we ambassadeurs en daar staan ook collectebussen: in een kroeg, een buurtwinkel, een supermarkt, een kinderdagverblijf. Die actie loopt erg goed. Scholen gaan meedoen, mensen gaan zelf een inzamelingsactie organiseren. Je krijgt heel veel steun. Van de Delftse middenstand krijgen we die steun al langer: zij vullen voor ons de rugzakjes die de kinderen mee krijgen als ze op kamp gaan en voor de gezinnen.'

2009 nr.1

Vrolijk

Waarom doet Anita dit werk? 'Dit is heel erg leuk, omdat het iets vrolijks is, het is positief.'

En heeft ze tips voor anderen die zoiets als de Vakantiebank zouden willen beginnen?

'Ga niet zelf vakanties opzetten. Er bestaat al zoveel. Begin klein. Zorg voor persoonlijk contact met de mensen voor iemand op vakantie gaat, zodat je kunt inschatten welk soort vakantie iemand aan kan. En zorg dat je weet waar mensen heen gaan. Wij zijn zelf gaan kijken op alle vakantiebestemmingen.'

De Vakantiebank is een van de activiteiten van de Stichting RK Stadsdiaconaat Delft e.o., Burgwal 20, 2611 GJ Delft, tel. 015-2126170, e-mail: Vakantiebankdelft@gmail.com.

Het stadsdiaconaat is een gezamenlijk initiatief van de Delftse parochies. Meer informatie: www.rkstadsdiaconaatdelft.nl.

VAKANTIEGELD SAMEN DELEN

Een deel van je eigen vakantiegeld afstaan voor mensen die arm zijn, maar dezelfde verlangens en behoeften hebben als ieder ander. Ouders die best één keer in het jaar een weekje of een paar dagen het getob van alledag willen doorbreken met hun kinderen. Kinderen die zes of zeven weken zomervakantie moeten zien door te komen in grauwe buurten en straten. Daarvoor voeren de leden van de Parochiële Caritas Instelling in Assen al enkele jaren de actie: vakantiegeld samen delen.

Willy van Olffen

Aan de actie 'Vakantiegeld samen delen' doen ook de Protestantse Gemeente Assen mee en, sinds enkele jaren, de parochies van Roden en Zuidlaren omdat ze in één samenwerkingsverband zitten met Assen.

Wie delen mee?

Wie het nodig heeft, komt in aanmerking voor ondersteuning, kerklid of niet. Alleenstaanden en gezinnen die leven rond het bestaansminimum. De criteria zijn simpel: een minimuminkomen en geen of heel weinig vakantiegeld. De penningmeester weet wie er vakantiegeld doneert en alleen een vertrouwenspersoon weet wie er geld ontvangt. Zo blijft het anoniem.

Wil Louwes (71) startte in 2001 de actie in de Protestantse

DIACONIE EN ARMOEDE

Gemeente Assen-Noord, omdat ze het niet eerlijk vond dat mensen rond het bestaansminimum niet op vakantie kunnen. Ze kreeg het idee door een soortgelijk initiatief in de Drentse gemeente Peize, waar haar zus woont.

Waar moet je op letten als je zoiets organiseert ?

Zelf hebben we een lijst van mensen die volgens ons hiervoor in aanmerking komen, zegt de secretaris van de Caritas. Die lijst wordt aangevuld door de R.K. scholen en Maatschappelijk Werk. De Parochiële Caritas roept ook de medeparochianen op, via een brief achterin de kerk en via het parochieblad, om namen en adressen door te geven van alleenstaanden en gezinnen in behoeftige omstandigheden. In principe wordt deze actie uitsluitend gefinancierd uit de bijdragen van parochianen, en niet uit het jaarlijks budget van de Caritas. De lijst met namen wordt ingebracht in het overleg met de Protestantse Gemeente Assen.

Om welke bedragen gaat het?

In het overleg met de Protestantse Gemeente worden de uit te keren bedragen vastgesteld, op basis van de bijdragen in de verschillende kerken en het aantal aanvragen. Een alleenstaande ontving recentelijk zo'n 200 euro, een echtpaar 250 euro, echtparen met kinderen tussen de 300 en 400 euro. Mensen bepalen zelf hoe ze het bedrag besteden.

De totale bijdrage van de eigen medeparochianen (24 schenkers) was 1.530 euro. De Caritas ontvangt soms te weinig om de eigen aanvragen te kunnen helpen. De andere kerken sprongen dan genereus bij. In 2008 konden 92 aanvragen van gezinnen en alleenstaanden worden gehonoreerd. Daarvoor was in totaal ruim 25.000 euro bijeengebracht, aldus Fred Rodrigues, een van de Caritasleden.

Parochiële Caritas Instelling parochie Maria Tenhemelopneming, contactpersoon: F. Mosseweijer, e-mail: fmosseweijer@gmail.com

Willy van Olffen is bisschoppelijk gedelegeerde voor diaconie bij het Bisdom Groningen en Leeuwarden.

2009 nr. I

Rita's reisbureau

Rotterdams Initiatief Toerisme Anders, oftewel: Rita, is voortgekomen uit de armoedebeweging in Rotterdam. Mensen uit de provincie Zuid-Holland die te weinig geld hebben om met vakantie te gaan, kunnen via Rita's reisbureau toch een weekje weg. In 2007 organiseerde Rita 75 vakanties.

Het idee achter Rita's reisbureau is simpel: De een heeft 'iets over', de ander heeft 'iets minder'. Rita koppelt die twee aan elkaar. Ze vraagt mensen die een vakantiehuisje (of caravan) hebben om dat een of meer weken gratis ter beschikking te stellen zodat reizigers die bij Rita aangemeld zijn daar een week vakantie kunnen vieren. Een van de contactpersonen van Rita legt van tevoren contact met de gasten en maakt goede afspraken. Anita van Velzen is contactpersoon voor Rita in Delft: 'We zouden nog wel meer huisjes kunnen gebruiken. Ik vraag bekenden die een huisje hebben wel eens of zij dat ter beschikking willen stellen. Maar ik merk dat mensen soms toch een beetje huiverig zijn.' Terwijl Rita de zaken goed geregeld heeft. Alle gasten ondertekenen een contract en zijn verzekerd.

De vakantiegangers kunnen zich niet zelf aanmelden, dat gaat altijd via contactpersonen als een maatschappelijk werker, iemand uit de diaconie, een pastoraal werker.

Wat is de kracht van Rita? Anita: 'De eenvoud van het principe. De een heeft iets in de aanbieding wat een ander goed kan gebruiken.'

Rita's Reisbureau, Hang 16, 3011 GG Rotterdam, tel. 06 13 24 06 40,
e-mail:rita@maraprojecten.nl, website: www.ritasreisbureau.nl
Rita wordt ondersteund door Stichting Mara (www.maraprojecten.nl).

PAX KINDERHULP

In Eemnes komt elke twee jaar een groep Poolse kinderen met vakantie. Drie weken lang verblijven ze in gastgezinnen. De organiserende Werkgroep Poolse Kinderen Eemnes zorgt onder andere voor een aantrekkelijk programma.

Jos Willink

De Werkgroep Poolse Kinderen Eemnes is onderdeel van de landelijke organisatie Pax Kinderhulp. Deze organisatie is voortgekomen uit het katholieke Pax Christi, maar is nu onafhankelijk daarvan. Pax Kinderhulp verzorgt landelijk kindervakanties voor kansarme kinderen uit kindertehuizen en hulpbehoevende gezinnen. Zij doet dit voor kinderen uit Polen, maar ook uit onder

Kind van de rekening

U zult zich misschien afvragen waarom het nodig is om vakanties te organiseren voor Poolse kinderen. "Het gaat toch goed in Polen!" Dat is slechts gedeeltelijk waar. Langzamerhand is het land uit een diep dal omhoog geklommen en gaat het voornamelijk economisch gezien beter. Maar een sterk verouderde infrastructuur, landbouw, mijnbouw en industrie kan niet van de ene op de andere dag gemoderniseerd worden. Voor een brede onderlaag van de bevolking is er tot nu toe dan ook nog weinig veranderd! Een groot deel van deze bevolkingsgroep woont in Silezië, tot voor enkele jaren het industriële hart van Polen. Jarenlang zijn duizenden jonge mensen naar met name de regio Katowice getrokken, in de veronderstelling hier werk te vinden. Echter, door sluiting van verouderde, onrendabele of zwaar milieubelastende bedrijven zijn nu velen zonder werk gekomen en moeten zien rond te komen van een minimale uitkering. Dit heeft mede geleid tot allerlei sociale misstanden als slechte huisvesting, echtscheidingen, alcoholmisbruik, mishandeling en gezinsverlating. Veel kinderen komen in kinderverhuizen terecht, omdat ouders niet meer in staat zijn om voor hen te zorgen. De nood in de kinderverhuizen is echter groot, omdat de financiering door overheidsinstanties minimaal is. Kinderen die nog wel in de gelukkige omstandigheid zijn dat ze in een meer of minder normale gezinssituatie leven, krijgen op school een warme maaltijd omdat ze thuis onvoldoende voeding krijgen. Kinderen worden door dit alles het meest gedupeerd.

2009 nr. I

Band met parochie

De band van de Werkgroep Poolse Kinderen Eemnes met de H. Nicolaasparochie van Eemnes is sterk. Als de kinderen op vakantie zijn in Nederland worden in de kerk enkele speciale vieringen verzorgd. Deze vieringen hebben een oecumenisch karakter. Ouders van gastgezinnen en leden van de werkgroep komen uit zeer uiteenlopende kerkgemeenschappen en zijn over het algemeen religieus geïoriënteerd. Na de meestal zeer feestelijke viering worden als symbool van saamhorigheid rode en witte ballonnen opgelaten (zie de foto).

Voor het bekostigen van de vakanties voert de werkgroep diverse acties. Een van deze acties is de jaarlijkse oliebolactie. Daarvoor maakt Pax Kinderhulp gebruik van de zolder van het gebouwtje naast de kerk. Dan zijn er meer dan 80 vrijwilligers actief en veel van hen zijn parochiaan.

Naast de oliebolactie verzorgt de Werkgroep op Koninginnedag diverse kramen bij de festiviteiten in het dorp. Ook wordt er via sponsorlopen geld opgehaald. Elke twee jaar wordt er in estafette rond het IJsselmeer gelopen. Dit jaar zou dat voor de tiende keer plaatsvinden en in dit jubileumjaar is er voor gekozen om vanuit Katowice in Polen naar Nederland te lopen, 1335 km in 8 dagen. Deze loop is de 'Pax-run' gedoopt. De sponsorloop is ook bedoeld om extra aandacht te vragen voor de actie van Pax Kinderhulp in Nederland. Zo worden de actieplaatsen Borculo, Neele en Westervoort onderweg aangedaan.

*Wilt u meer weten van Pax Kinderhulp of van de Werkgroep Poolse Kinderen Eemnes, of wilt u **gastgezin worden voor twee Poolse kinderen** (want we zoeken nog minimaal 2 gastgezinnen), ga dan naar de website:*

www.poolsekindereneemnes.nl.

Bent u een getraind hardloper en wilt u meedoen aan de Pax-run? Kort geleden waren er nog twee plaatsen vrij. Kijk op de website.

Rode en witte ballonnen worden opgelaten als symbool van saamhorigheid.

INTERVIEW

Werken uit het hart en met verstand

Wat doen parochies aan armoedebestrijding? Eind vorig jaar publiceerde het Bulletin Pastorale Dienstverlening van het Bisdom Rotterdam een vraaggesprek met vier trekkers van parochiële diaconie: Nel Bosch (voorzitter van de PCI in Rijswijk), Vera van Rooijen (coördinator diaconie in het vicariaat Open Hof in Rotterdam-Ommoord), Paul Sas (pastoraal werker in Zoetermeer) en Jan Lamberts (diaken in de parochiefederatie Katwijk, Oegstgeest en de Leidse Merenwijk). 'Diakonie & Parochie' maakte een selectie.

Jan Maasen en Monique Meeussen

Hoe komen jullie noden op het spoor?

Nel: Als je niet via derden problemen opzoekt, blijft het heel rustig. Wie is er nu echt arm in de parochie? Misschien een enkeling. Maar uit een gevoel van schaamte wendt die zich niet tot de PCI. Je moet dus contacten leggen met andere organisaties. In twee kerken van onze parochie zijn uitdeelpunten van de voedselbank. Veel Rijswijkers denken dat er in onze gemeente alleen maar kapitaalkrachtige mensen wonen en een voedselbank dus overbodig is, maar dat is niet het geval. Via de voedselbank en het maatschappelijk werk komen bij ons aanvragen binnen. De PCI heeft er net twee nieuwe bestuursleden bij. Zij gaan contact leggen met het Rode Kruis, de Zonnebloem en de thuiszorg. Zo hopen we als PCI meer bekendheid te krijgen.

Vera: De voedselbank verstrekt bij ons wekelijks 55 pakketten. We delen niet alleen een pakket uit, maar bieden ook thee en een praatje. Soms komen de mensen huilend binnen, omdat hen alles boven het hoofd gegroeid is. Onlangs bijvoorbeeld was er een vrouw die afgesloten zou worden door de Eneco. Ze was bezig om in de schuldhulpverlening te komen, maar die procedure liep nog: er moest nog een bewindvoerder worden aangesteld. Afsluiten kost geld en weer opnieuw aansluiten nog meer. Met een paar honderd euro hebben we kunnen zorgen dat ze niet zou worden afgesloten. We passen wel op, dat we niet zelf alles overnemen. We zijn geen rijke parochie. Geldelijke steun is altijd klein en eenmalig. Bij een aanvraag kijken we ook in hoeverre mensen zelf een netwerk hebben, dat ze kunnen inschakelen. We helpen mensen naar het Vraagwijzerloket van de deelgemeente en de WMO. De voedselbank heeft ook een formulierenbrigade.

2009 nr. I

Wat zouden jullie zijn zonder voedselbank?

Jan: Ik zou zonder voedselbank een stuk rustiger slapen. Ik vind nog steeds, dat de voedselbank eigenlijk niet nodig zou moeten zijn. Ik speel nu even de advocaat van de duivel. Ik heb indertijd aan de wieg gestaan van de voedselbank in Rijswijk. Toen deelden we 30 pakketten uit, nu zijn het er, naar ik laatst hoorde, zo'n 140. De hulp aan armen is dus gegroeid. Aan de andere kant weet je ook, dat je soms genomen wordt. Daarvan moet je je bewust zijn. Via de voedselbank kwam iemand bij ons met gigantische mobiele telefoonrekeningen van verschillende maatschappijen die hij niet kon betalen. Maar tijdens ons gesprek werd hij op twee mobieltjes gebeld, "dat gaat zo de hele dag door", zei hij, "en ik bel ook naar het buitenland." Diaconie is hard nodig en er bestaat een Bijbelspreuk: "Als je barmhartig bent, laat dan je linkerhand niet weten watje rechter doet" (Mt 6,3). Maar diaconie vraagt ook om een stukje realiteitszin.

Nel: Daarom werken we vaak met een lening. We wijzen de mensen op hun eigen verantwoordelijkheid. Vaak zijn ze immers ook door eigen schuld in de problemen gekomen, door veel goederen op afbetaling te kopen. Je moet mensen niet pamperen. Ze hebben vaak moeite de weg te vinden in het woud van voorzieningen en regelingen. Je kunt ze daarbij de weg wijzen. Maar ze moeten ook zelf wat doen.

Vera: Het valt me wel op, dat de meervoudige problematiek toeneemt. Daarvoor zijn geen eenvoudige oplossingen beschikbaar. Financiële en mentale nood gaan hand in hand. Mensen zitten in de schuldhulpverlening. En ze zijn vereenzaamd, omdat ze zich schamen. En ze hebben gezinsproblemen. Gesprekken en begeleiding zijn dan minstens zo belangrijk als geld.

Je moet sociaal zijn én verstandig zijn. Je moet ook af en toe nee kunnen zeggen. Toen ik pas begon, vond ik iedereen zielig. Ik wil nu meer achtergrondinformatie hebben. We zoeken ook altijd contact met het maatschappelijk werk of de gemeente.

Hoe brengen jullie de diaconie in het hart van de gemeenschap?

Paul: Vorig jaar hebben we bij gelegenheid van onze diaconale zondag een boekje uitgegeven "Diaconie, PCI en de werken van barmhartigheid". Daarin stonden allerlei diaconale initiatieven beschreven. Het effect daarvan is naar mijn idee niet groot. Je laat duizend boekjes drukken en er blijven er na de viering 700 in de kerkbanken liggen. De meeste mensen nemen niet de moeite om het boekje mee naar huis te nemen. Na afloop van het PCI-week-

end kreeg ik te horen: "Had je geen andere verhalen kunnen brengen? Het is allemaal zo somber."

Jan: Ik heb een belangrijke ontdekking voor mezelf gedaan. Ik heb lange tijd geroepen: "Diaconie is het stiefkindje van de parochie. Iedereen wil wel op een koor zitten of lector zijn, maar lang niet iedereen wil actief worden in de diaconie. Diaconie komt te dicht bij de eigen voordeur." Totdat ik twee jaar geleden in een artikel over mantelzorg las: "We moeten niet vergeten wat mensen in hun kleine kringetje doen. Ze zorgen voor een ziek familielid. Ze doen boodschappen voor de buurvrouw. Ze beuren een collega op." Dat artikel zorgde voor een sprong in mijn eigen mening. We moeten niet zo zeuren, dat de diaconie in de parochie weinig georganiseerd is. Er gebeurt immers heel veel aan naastenliefde en zorg voor mensen in nood buiten kerkelijk verband. Er wordt heel veel van dit soort vrijwilligerswerk gedaan. Die zorg, liefde en betrokkenheid moeten we zichtbaar maken en in de schijnwerpers zetten.

Welke tip zouden jullie aan andere parochies willen geven?

Vera: Vraag mensen niet voor iets heel groots, maar voor een afgepaste taak. Mensen die dit werk leuk vinden, kunnen later door-groeien. Een afgepaste taak is bijvoorbeeld het samen met een andere vrijwilliger uitdelen van voedselpakketten op een middag, een keer in de drie of vier weken. Van daaruit kunnen mensen andere dingen gaan doen.

Jan: Roep daarnaast eens twee keer per jaar alle diaconale vrijwilligers bij elkaar om ervaringen uit te wisselen en te brainstormen over nieuwe activiteiten.

Nel: Als je mensen binnenhaalt, moet je iets kunnen bieden. Het probleem met PCI-werk is, dat het weinig gestructureerd is. Het is vaak hap-snapwerk. De ene maand komt er geen enkele aanvraag binnen, de volgende maand soms wel drie. Daar moet je tegen kunnen. Draai een paar keer mee, voordat je definitief beslist. Mensen hebben soms een heel ander verwachtingspatroon.

Jan: De mensen moeten zich wel realiseren dat diaconie vaak niet opvalt. Je wordt door diaconie meestal niet bekend of beroemd. Het is werken uit het hart en het werk komt emotioneel soms heel dicht bij je. Als je dat niet durft of aankunt, moet je niet beginnen.

Jan Maasen en Monique Meeussen zijn respectievelijk medewerker van de Sectie Dienen en coördinator van de Pastorale Dienstverlening van het Bisdom Rotterdam., e-mail: j.maasen@bisdomrotterdam.nl.

2009 nr. I

LAAT JE ZIEN

HULPDIENST DIAKONIE VEGHEL

Wij leven van elkaars barmhartigheid.
De zeven werken van barmhartigheid:

Kent u ze nog?

de hongerigen te eten geven
de dorstigen te drinken geven
de naakten kleden
de doden begraven
de vreemdeling opnemen
de zieken bezoeken
de gevangenen bezoeken

*De Hulpdienst wil dit alles graag concreet maken en
daarom bieden wij de volgende mogelijkheden.*

*In deze jaargang van Diakonie & Parochie een
nieuwe rubriek:*

*Een deskundige bespreekt de folder, website
en/of flyer waarmee een diaconale organisatie
zich presenteert. Wat gaat er goed en wat kan
er beter? Deze keer de folders en de aanwezig-
heid op internet van de Hulpdienst Diakonie
Veghel.*

De hulpdienst Diakonie Veghel presenteert
zijn aanbod in een folderreeks. De folders
zijn overzichtelijk, informatief en goed lees-
baar. Naast drie 'algemenere' folders zijn er
folders gebaseerd op de zeven werken van
barmhartigheid. Puntsgewijs behandelen de-
ze het 'aanbod' van de hulpdienst, zoals een
vervoersdienst, een klussendienst en een be-
zoekdienst. In één of twee korte zinnen wor-
den de voornaamste werkzaamheden op een
rijtje gezet, steeds met vermelding van de
contactinformatie.

In een aparte folder worden vrijwilligers ge-
zocht – ook hier staan de gevraagde diensten
keurig op een rij. Deze folder (mét aanmel-
dingsformulier!) doet een duidelijk appèl op
de lezer om de handen uit de mouwen te
steken, maar zou nog meer aan kracht win-
nen als de vrijwilliger een 'gezicht' krijgt, bij-
voorbeeld door één of twee van hen kort te
laten vertellen wat ze doen en vooral: waar-
om.

Concreet en abstract

De illustraties van zr. Ludwina Foolen op elke folder zijn fraai en kleurrijk, maar ook abstract en vormen een contrast met de concrete toon van de folders. Dat komt niet alleen door de illustraties (hoewel er andere, meer concrete afbeeldingen zijn die de werken van barmhartigheid illustreren) maar ook door de tekst. Deze is zó concreet dat de bijbelse inspiratie van de hulpdienst Diakonie nergens wordt vermeld. Alleen op de achterkant van de folders staat als 'afzender' de kerken van Veghel vermeld.

Eigen inspiratie

Geselschapsbezoek

- u voelt zich alleen en eenzaam, wilt u graag bezoek van iemand?

Telefoon: 0413 - 35 2232

Caritas

- de Hulpdienst kan en wil op bescheiden schaal financiële hulp en begeleiding bieden (kleding, apparatuur, vakantie kinderen, huurschuld, enz.)
- op bepaalde voorwaarden

Telefoon: 0413 - 35 2232

Zorgenkind

- wij willen graag belangstelling tonen aan ouders met een zorgenkind

Telefoon: 0413 - 35 2232

De hulpdienst Diakonie Veghel heeft een onderdeel op de website van de parochies te Veghel (www.parochiesveghe.nl), daar is de meeste winst te boeken. Enerzijds door meer over de eigen inspiratie te laten zien (dat gebeurt nu heel kort), anderzijds door via korte interviews met vrijwilligers en het uitwerken van concrete projecten achtergrondinformatie te geven. Zo wordt de website een verlengstuk van de folders, die mensen verder kan informeren én enthousiasmeren.

*Roland Enthoven, Hoofd Communicatie
Aartsbisdom Utrecht.*

2009 nr. 1

OM TE LEZEN

Hub Crijns

Nieuw diaconaat

Binnen de Protestantse Kerk in Nederland is aan Dr. Lúzen Miedema, diaconaal predikant van de Protestantse Gemeente te Zwolle, gevraagd een vernieuwende visie op diaconaat te maken. Zijn boek *Nieuw Diaconaat. Gids voor diakenen en diaconale vrijwilligers* geeft korte informatie over deze visie en hoe je die vorm kunt geven in het diaconale werk in de plaatselijke gemeente. Wat is de plaats van het diaconaat in het geloofsleven? Wat is in de gemeente de verhouding tussen diaconaat en pastoraat? Hoe hebben diaconaat en missionair gemeente-zijn met elkaar te maken? De auteur gaat in op deze en andere vragen, geeft informatie en handreikingen voor gesprek. Tevens vindt de lezer in deze gids tal van nuttige adressen, websites en cursusmogelijkheden voor diakenen. Het boekje gaat uit van de kerkorde van de PKN en praat binnen die traditie, maar is door de opzet rond fundamenten, werkvelden, praktijk van diaconie en bijlagen goed in katholieke kring te gebruiken.

Dr. Lúzen Miedema, *Nieuw Diaconaat. Gids voor diakenen en diaconale vrijwilligers*, Boekencentrum 2008, ISBN: 9789023921868, 106 pag., prijs: € 9,90.

Dienst doen

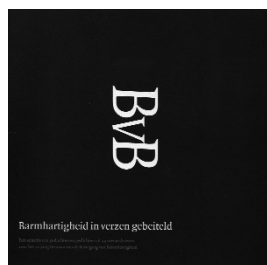

“Dit boek is geschreven vanuit ervaringen opgedaan in gesprekken met honderden diakenen. Met elke week een stukje ben je er in een jaar doorheen. Voor diaconieën kan het, mede door de gespreksvragen, dienen als uitgangspunt voor een gedachtewisseling”, aldus Herman van Well. Hij heeft zijn ervaringen gebundeld in het boek *Dienst doen. Praktijkboek voor diakenen*. Herman van Well heeft het diaconale veld geordend naar een aantal thema’s, leidt elk thema in met Bijbelse bezinning op diaconaat en gemeente en geeft vervolgens een beschrijving van de praktijk van het werk. De thema’s die aan de orde komen, kunnen dienen als opening bij een diaconievergadering. Omdat de onderwerpen kort besproken worden, kunnen mensen het boek ook alleen lezen. Het boekje bevat inhoudelijke en praktische informatie voor diakenen en kenmerkt zich door korte hoofdstukken en bruikbare registers. Hoewel voor een protestantse doelgroep geschreven, is

het boek door de vele Bijbelstudies ook nuttig voor gebruik in katholieke kring.

Herman van Well, Dienst doen. Praktijkboek voor diakenen, Kok, 2008, ISBN: 9789043515337, 143 pag., prijs € 13,50.

Barmhartigheid in verzen gebeiteld

De Beweging van Barmhartigheid is een netwerk van mensen die barmhartigheid zien als een weg naar een menselijker wereld, die barmhartigheid beschouwen als een belangrijk aspect van hun mens-zijn, voor wie barmhartigheid te maken heeft met het hart van hun spiritualiteit, die zich willen verdiepen in wat het betekent in hun dagelijks leven en werk de weg te gaan van Zien – Bewogen Worden – In Beweging Komen. Zij willen zich daarvoor inzetten door: tijd te nemen voor bezinning en (zelf)reflectie; zelf op eigen wijze barmhartigheid gestalte te geven en uit te dragen als relevant en actueel voor onze samenleving; mee te werken aan een wereld waar plaats is voor ieder en de waardigheid van ieder mens recht wordt gedaan; daarbij bijzondere aandacht te geven aan personen en groepen in de samenleving die materieel of immaterieel kwetsbaar zijn en in nood verkeren.

De beweging geeft regelmatig een Nieuwsbrief Barmhartigheid uit, die naast actualiteiten veel inspiratie bevat. Bijzonder kenmerk zijn de vele gedichten. Nieuwsbrief 44 is extra uitgegeven als boekje met daarin een selectie van gedachten en gedichten uit de voorgaande nummers.

Barmhartigheid in verzen gebeiteld. Een selectie van gedachten en gedichten uit 43 nieuwsbrieven voor het 10-jarig bestaan van de Beweging van Barmhartigheid. November 2008. Prijs € 7,-, incl. porto. Digitaal te verkrijgen op www.barmhartigheid.nl, onder Nieuwsbrief. Via de site is het boekje ook te bestellen.

Vrijheid zonder grenzen

Erken dat ieder mens op deze wereld het recht heeft om te leven, te overleven, zinvol te leven, samen te leven met anderen en zelf de zin van het eigen leven te bepalen, zonder op welke manier dan ook hetzelfde recht van een ander te beperken.

Probeer je te verplaatsen in de positie van de ander. Zoek niet harder naar verschillen dan naar overeenkomsten tussen jezelf en anderen. Tracht je in te denken in de levensomstandigheden en de belevingswereld van minderheden, vreemdelingen, vluchtelingen, mensen zonder werk of inkomen, mensen met een andere cultuur en religie. Hoe zou je zelf reageren wanneer je in hun schoenen stond?

Stel vragen, telkens opnieuw. Wat is de achtergrond van een bestaand conflict? Is er spreke van onrecht en ongelijkheid? Hebben wij er iets mee te maken?

Verdeel je tijd en aandacht anders. Vrijheid delen betekent tijd delen, meer nog dan geld.

Besteed je tijd door te lezen, te leren, te luisteren en rond te kijken. (...) Luister naar de verhalen over de angsten van anderen en over onrecht hun aangedaan. Kijk rond om te zien wat je zelf kunt doen.

Als je hebt rondgekeken, voer dan actie door je stem te verheffen.

Jan Pronk

***Fragmenten uit Vijf Mei lezing, 2007.
De hele tekst is te vinden op www.4en5mei.nl***